

1. Mis keele rääkijad nimetavad oma keelt *kartuli eni* (kartuli keel)?
2. Millistesse kahte Tallinna asumisse ei ole võimalik sõita Tallinna ühistranspordivahenditega?
3. Baieris Doonau kaldal asub saksa rahva kuulsuse hall Walhalla, kus on peale saksa alamate ka kuulsate austerlaste, šveitslaste, flaamide, hollandlaste, teiste riikide saksa soost alamate büstid ja mälestusplaadid, samuti mälestusplaadid germaani hõimude kuulsustele ajast, mil Saksamaad polnud veel olemas. Seal on ka ühe Eestist pärit ja Eestisse maetud kuulsa inimese büst. Kelle?
4. Kes on see mees, kes talvitas esimese eestlasena lõunapoolusel Amundsen-Scotti jaamas 1963-1965? Ta ülesanne oli seal virmaliste geofüüsika ja morfograafia uurimine. Kitsamalt erialalt on ta eksperimentaalaatomifüüsik, kes kaitses doktorikraadi Arizona ülikoolis. Tema auks on nimetatud mägi Antarktikas, 1967-1968 talvitas samas jaamas ka ta noorem vend.
5. Hitlerile meeldis pidada end ja sakslasi aaria rassi kuuluvaks. Aarialased omakorda said nime ajalooliselt hõimult, kes tungis Indiasse. Ajaloos on tuntud ka Aria piirkond, kust need hõimud osaliselt pärit olid. Millise tänapäeva riigi territooriumil asus Aria?
6. Tšehhi keelest on tulnud sõna robot. Kuid XVIII sajandil tähistati selle sõnaga kogu Austria-Ungaris mõistet, mis eksisteeris tollal ka Eestis, Mis mõistega seoses seda sõna kasutati?
7. Pildil näete veisetõugu, mille rümba tapakaalus on 80 % liha. Tavalistel veistel on see kuni 65%. Suur lihas mass toob kaasa ka probleeme – tagaosa tugevate lihaste tõttu on raskendatud poegimine, mistõttu tuleb sageli kasutada keisrilõiget, samuti põhjustab suur kaal luumurde. Tõu nimes on ühe riigi nimi. Mis tõug (riigi nime eest 1 p.)
8. Herodotos väitis, et aastail 610-596 a. e.m.a. valitsenud Egiptuse vaarao käskis foiniikia meresõitjatel purjetada ümber Aafrika. Kuuldavasti see käsk ka täideti kolme aastaga. Kes oli see vaarao?
9. Läänemerel seilav Viking Line reisiparvlaeval Viking Grace on omas klassis (suured reisilaevad) esimesena maailmas kaks tehnoloogilist lahendust. Millised?

10. Soome on varsti saamas esimest kolme ametikeelega linna. Mis linn, mis keel (peale soome ja rootsi)?

11. 6. mail 1954. a. jooksis inglane Roger Bannister esimese inimesena maailmas 1 miili kiiremini 4 minutist (3.59,4). Koos temaga jooksid veel "jänestena" kaks sportlast. Üks neist oli hilisem Briti parlamendi liige ja EM hõbemedalimees, teine hilisem olümpiavõitja. selle olümpiavõitja naine oli muide tennis kolmekordne suure slämmi võitja. Nimetage need kaks jooksjat (NB - neil oli sama eesnimi)
12. 1873. a. patenteeris Briti major Wingfield mängu nimega sfäristika (*spharistique*). Mis nime all me seda mängu praegu tunneme?
13. Millise hädavajaliku toimingu jaoks kasutati keskajal Jaapanis sumomaadlejaid? Sumokoolid tegelevad sellega ka praegu
14. Tuntuim rahvusvaheline spordivõistlus on olümpiaad, enne sõda alustati NSVL-s spartakiaadide läbiviimist. Kuidas nimetati enne Iisraeli loomist 1932. a. alustatud rahvusvahelisi juutide spordivõistlusi, mida peetakse nüüd Iisraelis?
15. Millega sai esimese inimesena hakkama ameeriklanna Annie Edson Taylor 1901. aastal oma 63. sünnipäeval (igal juhul esimesena, kelle nime me teame)?
16. Nõukogude ajal oli populaarne loosung "Inimene - see kõlab uhkelt". Mis kirjaniku mis teoses see esmakordselt kõlas?
17. Kes oli esimene kirjanik, kes saatis oma käsikirjad kirjastusse masinal trükituna? Ta oli ka üks esimestest kirjutusmasina ostjatest ning esimese raamatu kirjutusmasinal trükkis ta 1904
18. Mis kirjaniku teoses Altõn-Tolobas on järgmised read: "Oh neid KGB-lasi! Neile ei piisa kunagi sellest, et olla täideviijad - tingimata püüavad nad olla nukujuhid (eesti keeles niiditõmbajad)".
19. 1970. a. võttis Stanfordi ÜK professor Ronald A. Howard kasutusele mõõtühiku mikromort. Mida see ühik näitab?
20. Nimetage linn, kust XIX saj. toodi Eestisse hulgaliselt siinsetesse tingimustesse sobimatuid männiseemneid. Nii tekkisid kidurad nn. männikud. Selle linna nime järgi sai 2003. a. nime ka üks keemiline element.

21. Teatud loomagrupi definitsioon kõlab nii - Kõik sarvloomade (*Bovidae*) sugukonna liigid, kes ei kuulu veislaste või kitslaste alamsugukonda. Mis loomad need on?
22. Mille poolest on erilised teiste pilvede seas pilved, mille teaduslik nimi on *Fumulus* ja *Cirrus tractus*?
23. Kes on see keskmiselt 1 m pikkune halva nägemisega loom, kelle väljaheide on (ümar-datud) kuubi kujuline? Samanimelise näidendiraamatu on kirjutanud ka Kivirähk. Ühe punkti (aga mitte lisapunkti) saab see, kes ütleb, miks too loom taolisi s...nikerdisi teeb

24. Alates 2011. aastast antakse välja Ratzingeri preemiat, mida on nimetatud ka teoloogia Nobeliks. Selle on saanud ka üks eestlane, kes on ühtlasi esimene Ratzingeri preemia saaja oma tegevusvaldkonnas. Kes?
25. Nimetage aastail 1981-1992 tegutsenud ja senini üks müüdumaid Hispaania ansambleid. Hiljem on ta kokku tulnud lühikeseks ajaks ka 1998 ja 2009. Praegu kõlav lugu on ansambli esimene hitt. Ansambel oli üks 80-ndate alguse Movida Madrileña subkultuuri käilakujusid. Lisaks hispaania keelele on ansambel plaate välja andnud ka itaalia, prantsuse ja inglise keeles. Bändi nimi sisaldab ta vendadest pillimeeste perekonnanime, sarnast nime kannab ka Frank Hornby poolt 1898. a. loodud LEGO eelkäija

26. Nimetage inglise teadlane, kes tõestas, et magnetil on kaks poolust. Ta võttis kasutusele ka termini „elektter“ enam-vähem selle praeguses tähenduses. Tema järgi on saanud nime ka üks CGS-süsteemi ühik.
27. Ühe väga tuntud natsi noorem vend põlgas südamest natse ja näitas seda igati välja. Ta varjas sõja ajal oma juudist ülemust ja selle perekonda, peale sõda aga pidi puhtalt oma perekonnanime pärast istuma kaks aastat liitlaste vangilaagris. Kelle vend ta oli?

28. Kes on loonud pildil toodud Hispaania tunnuslogo?
29. Nimetuse sai see kerglane kirjandusžanr USA-s kõige odavama trükipaberi järgi, millele oli trükitud esimene sedalaadi jutte avaldanud ajakiri Argosy. Sellise kirjanduse buum lõppes XX saj. keskel, kui hakati rohkem tähelepanu pöörama ka trükikvaliteedile. Sellest on pärit ka ühe ameerika filmirežissööri väga kuulsa filmi nimi
30. Üks tuntumaid eestlastest teadlasi oli Montreali ülikoolis ühe tulevase Euroopa riigi presidendi teaduslik juhendaja. Nimetage see teadlane ja president.

31. Mille poolest olid erilised USA-s 1931 ja 1933 valminud lennukikandjad Akron ja Macon?

32. Eesti Energia põlevkivitööstusel on 11 sammuvat ekskavaatorit. Mis (konstruktsiooni)tüüpi ekskavaatorid need on? Illustratsiooniks 17 m³ kopp

33. Ateena Akropolis kannavad naiskujud Erekteioni katust. Selle eesmärk on näidata, mis juhtub nendega, kes reedavad. Linn, kelle naised need kujud kujutavad, oli Meedia sõjas Pärsia liitlane ja Ateena õiendas nende elanikega karmilt arved. Mis linnast pärit naised need kujud kujutasid? Kujude nimi 1 p.

34. Eesti naismaletajad saavutasid oma parima koha maleolümpial 1994. a. Moskvast, millal jagati 6.-8. kohta. Kes olid need neli maletajat, kes mängisid siin Eesti koondises?

35. Lähenevad jõulud on Jeesuse sünnipäev. Kelle sünnipäeva tähistatakse juudi uusaastapeol Roš Hašanah (Vanas Testamendis on selle tähtpäeva nimi Yom Teruah)?

36. Kes oli see Eestist pärit meresõitja, kes purjetas kolm korda ümber maakera? Esimest korda 1803-1806 ühe teise Eestimaa mehe ekspeditsioonil laeval Nadežda, teine ja kolmas kord enda juhitud ekspeditsioonidel laevadega Rjurik 1815-1818 ja Predpriyatie 1823-1826.

37. Seda eesti köögiski esinevat toitu nimetatakse paljude keeltes seajuustuks või peajuustuks - *head cheese* inglise, *queijo de porco* Brasiilia portugali, *fromage de tête* prantsuse ja *caş de cap de porc* rumeenia keeles? Ka (mets)seapeaks - *cabeza de jabali* hispaania ja *cabeça de xara* portugali keeles. Mis nime all meie tunneme seda toitu?

38. Orinoco jõgikonnas Venezuelas ja Colombias laiuvad troopilised lehtlad, millest osa on igal aastal mitu kuud üle ujutatud kuni meetri paksuse veekihiga. Kuidas neid nimetatakse?

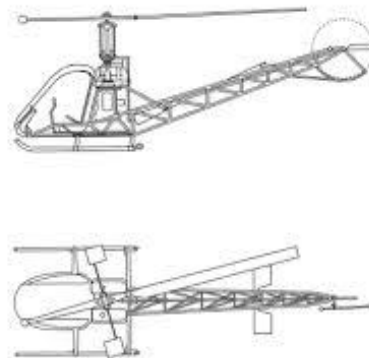
39. Lääne-Austraalia Ülikoolis tehtud uuringu järgi on 8 % inimestest sapioseksuaalid. Kes on sapioseksuaalid?

40. Paavst Johannes XXIII-I oli komme teha öösiti jalutuskäike Vatikani tänavatel. Mis hüüdnime ta selle tõttu sai?

41. Alaskas tuntakse seda nähtust *cabin feveri* nime all. Mis nime all on ta meil tuntud? (Ka see nimi on pärit võõrkeelest)
42. Kuuldava loo helilooja (1860-1941) võiks umbes kuu aja pärast tähistada 100 aasta möödumist oma kodumaa välis- ja peaministriks saamisest. Kõige kuulsam oli ta ilmselt pianistina. Suri ta USA-s, kus ta veetis ka suure osa oma elust.

43. Helikoptereid on valdavalt kahe ja neljalabalise tiivikuga, aga labade arv võib olla ka muu. Eksperimendi korras on ehitatud ka ühelabalise tiivikuga helikoptereid (koos väikese vastukaaluga) - näiteks 60-ndatel ehitati Bölkow Bo-102. Mis inspireeris sellise helikopteri ehitamist?

44. 1915. a. juulis, kolm aastat peale Titanicu ja mõni kuu peale Lusitania uppumist läks Chicagos kai ääres ümber jõelaev Eastland, mille tagajärjel uppus 844 inimest (rohkem kui Titanicul). Mis oli õnnetuse peamine põhjus (arvestades, et Titanicu hukkumisest oli juba õppust võetud)?
45. Kellest sai 751. a. peale viimase Merovingide dünastia kuninga Childerich III võimult kukutamist Karolingide dünastia esimene kuningas?

46. Maailma prestiižikaim tenniseturniir on teatavasti Wimbledon. Kui kõrge peab olema Wimbledoni muru kõrgus? Ivan Lendl leidis küll pahatahtlikult, et see muru kõlbab paremal juhul lehmakarjamaaks. Meie arvates jääksid lehmad sel murul küll nälga.

47. Mis oli Kuubas nende tornide otstarve?

48. Kes on see poola päritolu Prantsuse skulptor (1875 --1961), kes sai 1928. a. Amsterdami OM-del skulptuuri alal olümpiakulla oma teose "Poksija" eest. Tema tuntuim teos on aga Rio de Janeiro Kristuse kuju, mis valmis 1931. a.

49. Kes on need kaks naisterahvast (esimese puhul palun ka eesnime). Vihjeks muusika

50. See 725 km pikkune jõgi voolab mööda Macchu Picchu lähedalt ja moodustab ühinemisel Apurimaci jõega Ucayali jõe, kus kuuldavasti kalad laulavad. Ucayali suubub Marañoni jõkke ja nende ühinemisel saab alguse Amazonas. Kuidas on selle 725 km pikkuse Amazonase ühe lähtejõe nimi?

VASTUSED

1. **Gruusia** (HT)
2. **Aegna, Mäeküla** (UR)
3. Barclay de Tolly (UR)
4. Henn **Oona** (MN)
5. **Afganistani** loodeosa, Herati linna ümbrus (HT)

6. **Teotöö**, teoorjus (HT). Pärisorjuse eest 1 p.
7. **Belgia sinine** lihavecis
8. **Necho (Neckau) II** (MN)
9. Töötab vedeldatud maagaasil (**LNG**) ja tal on lisaks tavapärasele laevakruvidele ajamiseks ka **rootorpur**i (UR)
10. **Espoo**, inglise keel (HT)

11. Christopher **Chataway**, Christopher **Brasher** (MN)
12. **Tennis** (HT)
13. **Majade maaväri**akindluse kontroll (HT)
14. **Makabiaad** (viimane, XX, toimus 2017. a.) (HT)
15. **Sõitis alla** (puutünnis) **Niagara** kosest ja jäi ellu (MN)

16. Maksim **Gorki "Põhjas"**, mõrtsuka ja kaardipetturi Satini suust (HT)
17. Mark **Twain** (esimene taoline raamat "Tom Sawyer") (HT)
18. Boriss **Akunin** (HT)
19. **Surma saamise tõenäosust** – mikromort on tõenäosus 1 juhul miljonist (MN)
20. **Darmstadt** (HT)

21. **Antiloobid** (HT)
22. **Inimtekkelised** - vastavalt korstnast väljuv veeaur ja lennuki kondensjalg (HT)
23. **Vombat**. Julgad on kandilised, et nad laiali ei veereks – nendega märgistab ta oma territooriumi (UR)
24. Arvo **Pärt** (HT)
25. **Mecano** (vennad Nacho ja Jose Maria Cano ning laulja Ana Torroja) (HT)

26. William **Gilbert** (1544-1602), gilbert on magneetumuse mõõtühik (MN)
27. Hermann **Göring**, (Albert Göring (1885-1966) (HT)
28. Joan **Miro** (HT)
29. **Pulp** (fiction) (HT)
30. Endel **Tulving** ja Vaira **Vike-Freiberga** (HT)

31. Nad olid **õhulaevad (dirižaablid)**, seni ainsad lendavad lennukikandjad (HT)
32. **Draglain ehk heitkopp** (UR)
33. **Karyai, karüatiidid** (HT)
34. Monika **Tsõganova**, Tatjana **Fomina**, Leili **Pärnpuu**, varus Tuulikki **Laesson** (MN)
35. **Aadam ja Eeva** (HT)

36. Otto von **Kotzebue** (MN)
37. **Sült** (HT)
38. **Ljaanod** (MN)
39. Inimene, kes tunneb füüsilist (**seksuaalset**) **tõmmet tarkade inimeste vastu** (HT)
40. **Johnny Walker** (HT)

41. **Klaustrofoobia** (HT) Märkus – algvariandis kaamos, mis pole õige
42. Ignacy Jan **Paderewski** (HT)
43. **Vahtraseeme** (HT)
44. **Päästepaatide liiga suur kaal** (HT)
45. **Pippin Lühike**, Karl Martelli poeg ja Karl Suure isa (HT)

46. **8 millimeetrit** (MN)
47. **Orjavalvetornid** (HT)
48. Paul **Landowski** (MN)
49. **Maria Stuart** ja Liana **Kolodinskaja**, ansambli Maria Stuart laulja, sõnade autor ja muusika kaasautor. Varem tuntud ka ansamblitest Paha Polly ja Pariis (HT)
50. **Urubamba** (ka **Vilcamayo või Vilcanota**) (MN)